

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se

Betänkandet Barn och unga i samhällsvård (SOU 2023:66)

- ert diarienummer S2023/03032

Förvaltningsrättens synpunkter på övervägandena och förslagen i utredningen framgår nedan.

Ny reglering av LVU-vård i det egna hemmet

För ett beslut om vård enligt LVU krävs påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas. Detta gäller både i miljöfallen i 2 § LVU och beteendefallen i 3 § LVU. Med begreppet påtaglig risk avses att det ska vara fråga om en klar och konkret risk för skada. Detta antar förvaltningsrätten är bakgrunden till att vården ska inledas utanför hemmet.

Förvaltningsrätten kan bekräfta att vård enligt LVU i hemmet tillämpas främst i utslussningsskedet efter en tids placering utanför det egna hemmet. Förvaltningsrätten har inga invändningar i och för sig mot att nämnden får föreskriva särskilda villkor för vård i hemmet i detta skede. Mer om detta nedan.

Förslaget om att LVU-vården kan inledas i hemmet får anses förändra prövningen och förutsättningarna för tvångsvård. Skälen för denna

förändring är inte väl underbyggda och konsekvenserna är inte väl genomlysta.

Endast ett exempel ges i utredningen för situationer när nuvarande reglering kan ge oproportionerliga effekter. Förvaltningsrätten kan i och för sig bekräfta att det förekommer mål där socialnämnden föreslår vård med stöd av LVU på grund av att den ena vårdnadshavaren anses brista i omsorgen av barnet/den unge, medan den andra vårdnadshavaren inte anses göra det. Föreslagen vård kan då ha inneburit en placering utanför hemmet för barnet tillsammans med den andre föräldern. Förvaltningsrätten anser dock inte att denna situation, som löses i praxis, motiverar en sådan förändring det skulle innebära att LVU-vård kan inledas i den unges hem.

Individens rätt att bestämma själv och individens integritet ska värnas och upprätthållas. Möjligheten att tillgripa tvångsvård måste begränsas till de situationer där tvånget framstår som absolut nödvändigt. Att överhuvudtaget kunna inleda tvångsvården i hemmet, talar mot att tvång är absolut nödvändigt. Förvaltningsrätten är frågande till hur nämndens tillsynsansvar i praktiken ska utövas och frågande till hur ett sådant ansvar förhåller sig t.ex. till den rätt till privatliv övriga familjemedlemmar har.

I mål om beredande av vård ska förvaltningsrätten pröva samtycke till nödvändig vård, men här adderas även placering i hemmet vid sidan av prövning gällande samtycke till vård i hemmet. Vid överklagande av placeringsbeslut prövar förvaltningsrätten redan idag yrkanden om LVU-placering i hemmet. Ibland drivs processer snart inpå att frågan om beredande av vård har prövats. Fler processer och tidigare processer av detta slag kan bli vanligare, när förutsättningarna för LVU-vård i hemmet förändras på föreslaget sätt.

Vad gäller att särskilda villkor föreslås kunna beslutas för LVU-vård i hemmet, såsom vård enligt LVU i hemmet tillämpas idag, har förvaltningsrätten inga invändningar mot förslaget. Förvaltningsrätten vill dock anmärka på följande. I fall när någon överklagar de särskilda villkoren bör förvaltningsrätten ha möjlighet att besluta om andra villkor. Denna situation behandlas inte alls av utredningen, men förvaltningsrätten antar ändå att detta kan bidra till en viss ökning av antalet processer.

Överväganden och förslag om undersökningar av hälsan

Redan idag tillämpas undantaget i 32 § andra stycket LVU frekvent i mål om beredande av vård, både av socialnämnden och av förvaltningsrätten. Det är sällan nödvändigt med en läkarundersökning inför förvaltningsrättens ställningstagande i frågan om beredande av vård. Förvaltningsrätten ser därför positivt på förslaget.

Beslut om var vården ska ges

Utredningen har samrått med en annan utredning, ”Förbättrade möjligheter för barn och unga att utkräva sina rättigheter enligt Barnkonventionen, SOU 2023:40”. I den utredningen ges följande förslag:

- *En ny bestämmelse i 6 kap. 1 § SoL; ”Socialnämnden bestämmer var barnet ska vistas under vårdtiden och ansvarar för att den som genom nämndens försorg har tagits emot i ett annat hem än det egna får god vård”*

I denna utredning ges samma förslag, men detta föreslås i stället framgå av 6 kap. 5 § SoL. Båda utredningarna har alltså lämnat förslag om att socialnämnden ska besluta om var vården ska ges. Det finns ett behov av samordning av dessa två utredningar eftersom de ger olika förslag.

Förvaltningsrätten vill vidare anmärka att det inte föreslås att socialnämndens beslut (enligt ”nya” 6 kap. 5 § SoL) kan delegeras till ett utskott. Förvaltningsrätten förutser att det finns ett behov av att denna typ av beslut kan delegeras till utskott. Detta kan med fördel läggas till i 10 kap. 4 § SoL.

Detta svar har beslutats av lagmannen Björn Johansson, rådmannen Karin Granholm (föredragande), rådmannen Lena Bergsdorf, rådmannen Patrik Södergren och förvaltningsrättsfiskalen Maria Lidén (föredragande).

Björn Johansson